

Hướng dẫn chung

DỰ ÁN:

Bài tập này là một phần trong việc đánh giá bền vững đối với dự án thủy điện mang tên “Whitewater” do công ty Thủy Điện làm chủ đầu tư. Hợp phần của dự thảo Phương pháp được sử dụng trong đánh giá này là Hợp phần II: Chuẩn bị dự án. Phương diện đánh giá là Giải phóng mặt bằng và Tái định cư.

BÀI TẬP:

1. Chia thành nhiều nhóm, mỗi nhóm ít nhất 4 người, mỗi nhóm đề cử:
 - a. 1 chuyên gia đánh giá
 - b. 1 đại diện công ty
 - c. 1 đại diện chính phủ
 - d. 1 đại diện cộng đồng

Những người còn lại có thể tham gia vào các tổ đại diện trên hoặc làm quan sát viên.

2. Đọc kỹ tài liệu được phát. Chuyên gia đánh giá đặt câu hỏi và đưa ra bằng chứng để xác định điểm số. Đại diện công ty, chính phủ và cộng đồng nên có sẵn thông tin trong tay để trả lời câu hỏi, và đưa ra bằng chứng làm căn cứ cho câu trả lời.
3. Chuyên gia đánh giá đặt câu hỏi đối với đại diện công ty, sau đó đến đại diện chính phủ, và cuối cùng là đại diện cộng đồng để xác định được điểm số. Chuyên gia đánh giá nên biết bằng chứng nào đang có để làm cơ sở cho việc chấm điểm.
4. Sau khi phỏng vấn xong, chuyên gia đánh giá phải quyết định số điểm cho dự án và thảo luận lý do với nhóm.
5. Các nhóm khác nhau chia sẻ quan sát của mình từ bài tập thực hành này.

Thông tin cho chuyên gia đánh giá

Phương diện này đề cập việc tái định cư không mong muốn thay đổi chỗ ở (di chuyển hoặc mất nhà) hoặc thay đổi kinh tế (mất tài sản hoặc không thể tiếp cận tài sản dẫn đến mất nguồn thu nhập hoặc phương tiện kiếm sống) do hậu quả củ việc giải tỏa mặt bằng xây dựng dự án.

<i>Thuộc tính quá trình</i>	5	4	3	2	1
Đánh giá	<ul style="list-style-type: none"> Chất lượng quá trình để hiểu được điều kiện kinh tế-xã hội của các chủ thể di rời do giải tỏa. 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém
	<ul style="list-style-type: none"> Phân tích tác động kinh tế-xã hội của các chủ thể di rời do giải tỏa. 				
	Tuyệt hảo, phân tích tốt xu thế, phương án chọn và bất định	Rất tốt, gồm phân tích xu thế, phương án chọn và bất định	Tốt, phân tích vài phương án chọn	Kém, không đánh giá phương án chọn	Rất kém
	<ul style="list-style-type: none"> Chất lượng quá trình để hiểu được chính sách và quy định chính phủ và tiêu chuẩn quốc tế liên quan đến tái định cư, giải phóng mặt bằng, đền bù và vai trò của chủ đầu tư. 				
Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém	
Quản lý	<ul style="list-style-type: none"> Chất lượng quá trình lập kế hoạch quản lý tái định cư, bao gồm Kế hoạch hành động tái định cư. 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém
	<ul style="list-style-type: none"> Chất lượng quá trình lập kế hoạch giải phóng mặt bằng. 				
Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém	
Tham vấn	<ul style="list-style-type: none"> Mức độ quá trình tham vấn và quyết định có sự tôn trọng quyền lợi, nhạy cảm văn hóa, hỗ trợ người yêu cầu trợ giúp, tự do, ưu tiên và được biết thông tin. 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém
	<ul style="list-style-type: none"> Mức độ chủ thể bị di rời do giải phóng mặt bằng và cộng đồng địa phương được tham gia vào quá trình thiết kế quá trình tham vấn và ra quyết định về những vấn đề liên quan đến họ. 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém
	<ul style="list-style-type: none"> Chất lượng cơ chế khiếu nại 				
Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém	
<i>Thuộc tính thực thi</i>	5	4	3	2	1
Ủng hộ của chủ thể	<ul style="list-style-type: none"> Mức độ ủng hộ của chủ thể bị di rời cho giải tỏa mặt bằng và cộng đồng địa phương 				
	Đồng ý hoàn toàn với các thỏa thuận ràng buộc pháp lý	Đạt được thỏa thuận rộng rãi với hầu hết các nhóm và không có sự phản đối đáng kể	Thỏa thuận chung với hầu hết các nhóm và không có sự phản đối đáng kể	Thỏa thuận từng phần với vài nhóm và có vài nhóm phản đối	Không có thỏa thuận và nhiều nhóm phản đối
Tuân thủ	<ul style="list-style-type: none"> Tuân thủ với bất cứ yêu cầu luật pháp hoặc cam kết kinh doanh được công bố công khai, bao gồm quyền khiếu nại cho chủ thể bị di rời do giải tỏa mặt bằng 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém
Phù hợp với kế hoạch	<ul style="list-style-type: none"> Phù hợp với kế hoạch quản lý hoặc các dàn xếp định sẵn liên quan đến tái định cư và giải tỏa mặt bằng 				
	Tuyệt hảo	Rất tốt	Tốt	Kém	Rất kém

Hiệu quả	<ul style="list-style-type: none"> Nỗ lực qua việc lựa chọn vị trí và tối ưu thiết kế nhằm tránh hoặc giảm tối thiểu sự di rời do giải tỏa mặt bằng 				
	Bằng chứng rõ ràng cho thấy thiết kế cuối cùng giảm thiểu đáng kể	Bằng chứng rõ ràng cho thấy thiết kế cuối cùng giảm thiểu	Vài bằng chứng cho thấy thiết kế cuối cùng giảm thiểu	Ít bằng chứng cho thấy thiết kế cuối cùng giảm thiểu	Không bằng chứng cho thấy thiết kế cuối cùng giảm thiểu
	<ul style="list-style-type: none"> Khả năng cải thiện kịp thời tiêu chuẩn sinh sống cho các chủ thể di rời do giải tỏa mặt bằng 				
	Rất cao	Cao	Tốt	Tối thiểu	Không
	<ul style="list-style-type: none"> Khả năng cải thiện kịp thời sinh kế cho các chủ thể di rời do giải tỏa mặt bằng 				
	Rất cao	Cao	Tốt	Tối thiểu	Không

DỰ THẢO PHƯƠNG PHÁP ĐÁNH GIÁ BỀN VỮNG THỦY ĐIỆN – 8/2009

Hợp phần II: Tái định cư và giải phóng mặt bằng- Thông tin về bài tập thực hành

Thông tin cho đại diện công ty

Bạn đang quản lý quá trình đánh giá tác động xã hội cho dự án thủy điện “Whitewater” thay mặt cho chủ đầu tư – Công ty Thủy điện. Để trả lời câu hỏi được hỏi, bạn cần cung cấp thông tin sau cho chuyên gia đánh giá:

1. ĐÁNH GIÁ

Công ty Thủy điện đã hoàn thành quá trình đánh giá tác động xã hội cho dự án thủy điện “Whitewater” và đã đưa ra bản 3 tháng trước đây về báo cáo Đánh giá tác động xã hội (ĐTXH). ĐTXH nhận thấy rằng 11 gia đình (tổng cộng 60 người) chắc sẽ bị ảnh hưởng bởi công tác giải phóng mặt bằng. Một chuyên gia độc lập đã thực hiện một nghiên cứu kinh tế xã hội chi tiết đối với các hộ gia đình đã nêu, và tác động do giải tỏa mặt bằng đã được xác định. 8 gia đình yêu cầu di chuyển, 3 gia đình còn lại bị ảnh hưởng về kinh tế vì phần lớn đất canh tác của họ bị ngập nước hồ chứa. Bạn bàn bạc ĐTXH và đưa ra hợp phần và phụ lục nêu rõ tác động đến 11 gia đình. Bạn cũng trình ra một báo cáo nêu chính sách chính phủ và quy định liên quan tới tái định cư và giải phóng mặt bằng.

2. LẬP KẾ HOẠCH QUẢN LÝ

Bạn có thể nói rằng không có quá trình lập kế hoạch quản lý riêng rẽ cho giải tỏa mặt bằng. Bạn nhận mặt bằng, đập được xây dựng, nước ngập. Kế hoạch hành động tái định cư nhằm di dời 8 gia đình đang được xây dựng, và bạn cho riêng chuyên gia đánh giá biết bản thảo kế hoạch. Kế hoạch bao gồm khung đền bù, hỗ trợ tái định cư và điều kiện sinh kế, thời biểu thực hiện và kinh phí, trách nhiệm các tổ chức, và quá trình kiểm soát và đánh giá.

3. THAM VẤN

Bạn nói rằng Công ty Thủy điện làm tất cả có thể để tham vấn dự án với các chủ thể bị ảnh hưởng bởi dự án. Một vài cuộc họp công chúng được tổ chức vào giai đoạn đầu, mời tất cả những ai quan tâm. Khi Công ty biết được ai có thể bị ảnh hưởng trực tiếp do giải tỏa, Công ty bổ nhiệm một số nhân viên làm nhiệm vụ liên lạc với các gia đình liên quan. Thông tin cung cấp cho các gia đình được chuẩn bị dưới dạng dễ hiểu, và các thảo luận xem xét tất cả các phương án và hướng tới mục tiêu đạt được các thu xếp tốt nhất cho mỗi gia đình. Các chủ thể bị tác động bởi giải tỏa mặt bằng có thể liên hệ với cán bộ liên lạc vào bất cứ lúc nào về bất cứ quan ngại hoặc vấn đề nào, và các nhân viên liên lạc ghi chép tất cả các thu xếp đạt được để chứng tỏ rằng đó là một cơ chế liên lạc hữu hiệu.

4. ỦNG HỘ CỦA CHỦ THỂ

Bạn nói rằng thu xếp cho việc đền bù và di dân đang được thương thuyết, vì vậy chủ thể đánh giá đầy đủ vào lúc này. Trong khi đang có một phản đối, và nhiều quan ngại, nhưng không có nhiều phản đối từ các chủ thể bị ảnh hưởng từ việc giải phóng mặt bằng.

5. SỰ TUÂN THỦ

Bạn đưa ra báo cáo thực hiện trong quá trình đánh giá về chính sách và quy định của chính phủ liên quan đến giải phóng mặt bằng, tái định cư và đền bù, và đảm bảo với chuyên gia đánh giá rằng tất cả kết quả đạt được đều tuân thủ với yêu cầu đó.

6. PHÙ HỢP VỚI KẾ HOẠCH

Bạn tin rằng thuộc tính này không liên quan đến trong giai đoạn này.

7. HIỆU QUẢ

Bạn chỉ ra trong các tài liệu về Đánh giá tác động môi trường (ĐTM) rằng có vài phương án về lựa chọn vị trí và thiết kế, và đồng thời xét đến tài chính, kỹ thuật, xã hội và môi trường. Phương án vị trí và thiết kế cuối cùng không đưa lại một diện tích đất giải tỏa và tái định cư ít nhất nhưng đó là vị trí tốt nhất phù hợp với điều kiện địa chất để xây dựng đập ngăn nước. Bạn nói rằng bạn có thể đưa ra các báo cáo địa kỹ thuật. bạn chỉ ra trong Dự thảo Kế hoạch hành động tái định cư rằng kế hoạch đạt được mục tiêu về tiêu chuẩn sống và sinh kế cho các chủ thể bị tác động. Các mục tiêu này đạt tiêu chuẩn ngang với mức trước khi chưa có dự án trong vòng 6 tháng sau khi di rời, và cao hơn sau 12 tháng. Bạn cũng đưa ra cam kết về kiểm soát và thực hiện tiếp theo trong Dự thảo kế hoạch.

Thông tin cho đại diện Chính phủ

Bạn là một chuyên viên đánh giá của Chính phủ. Bạn xây dựng hướng dẫn Đánh giá tác động xã hội (ĐTXH) cho dự án thủy điện “Whitewater” và xem xét ĐTXH. Để trả lời câu hỏi, bạn đưa ra các thông tin sau cho chuyên gia đánh giá:

1. ĐÁNH GIÁ

Bạn nói rằng ĐTXH do Công ty Thủy điện đệ trình đáp ứng hướng dẫn của Chính phủ. Bạn đã tiến hành thẩm tra độc lập đề điều kiện kinh tế xã hội đối với các chủ thể bị tác động, và không có vấn đề lớn nào đối với báo cáo của Công ty. Bạn nói rằng Công ty cũng đã xem xét vài phương án, nhưng ít có phân tích xu thế và bất định với phân tích tác động về kinh tế xã hội. Bạn tin rằng chủ đầu tư nắm được chính sách và qui định của Chính phủ nhưng không thể nhận xét là họ có hiểu tiêu chuẩn quốc tế về tái định cư, giải tỏa mặt bằng hay không.

2. LẬP KẾ HOẠCH QUẢN LÝ

Bạn nhận thức rằng Công ty đang thực hiện Kế hoạch hành động tái định cư nhưng chưa nhìn thấy.

3. THAM VẤN

Bạn biết rằng Công ty Thủy điện có tổ chức vài cuộc họp rộng rãi về dự án, và đã cử một nhân viên liên lạc cộng đồng làm việc với các gia đình. Đại diện Chính phủ cũng có tham dự các cuộc họp đó và gặp gỡ nhân viên liên lạc.

4. ỦNG HỘ CỦA CHỦ THỂ

Bạn biết rằng có nhiều lo âu của các chủ thể bị tác động, nhưng không nắm được phản đối công khai từ mỗi cá nhân. Tuy vậy, có nhiều quan ngại được nêu từ các tổ chức phi chính phủ phản đối dự án vì họ cho rằng đã có quá nhiều thủy điện trong lưu vực.

5. TUÂN THỦ

Bạn biết rằng Công ty có thành tích tuân thủ, và tin rằng Công ty đang thực hiện bổn phận tuân thủ một cách nghiêm túc.

6. PHÙ HỢP VỚI KẾ HOẠCH

Kế hoạch hành động tái định cư bị trì hoãn, và sẽ trình chính phủ sau 3 tháng so với thời gian đã hứa.

7. HIỆU QUẢ

Bạn tin rằng thiết kế và vị trí cuối cùng được cân nhắc nhiều liên quan đến xã hội. Tác động xã hội là không tránh khỏi, nhưng đó không là phương án xấu nhất trên phương diện tác động xã hội.

Bạn không nắm được chi tiết trong Kế hoạch hành động tái định cư nên không thể nhận xét về tiêu chuẩn sống hoặc sinh kế của các chủ thể bị tác động.

Thông tin cho đại diện cộng đồng

Bạn là 1 nông dân có nguy cơ bị mất một phần đất do ngập nước từ dự án thủy điện “Whitewater”. Để trả lời câu hỏi, bạn cung cấp các thông tin sau cho chuyên gia đánh giá:

1. ĐÁNH GIÁ

Bạn có một số không đồng tình về kết quả đánh giá tác động kinh tế xã hội vì bạn đang dự định đầu tư phát triển khoảng đất đó cho vụ mùa mới mà giờ đây cơ hội đã bị mất.

2. LẬP KẾ HOẠCH QUẢN LÝ

Bạn nghĩ rằng mọi chú ý đã được tập trung vào các gia đình bị ảnh hưởng và Kế hoạch hành động tái định cư. Bạn biết rằng bạn sẽ thu được một số tiền đền bù theo tính toán do mất đất, nhưng không biết khi nào và nhận như thế nào, và điều kiện sống và sinh kế ra sao sau đó.

3. THAM VẤN

Bạn đã tham dự các cuộc họp rộng rãi, trả lời các câu hỏi của tư vấn trong quá trình Đánh giá tác động xã hội (ĐTXH). Bạn chưa bao giờ nhìn thấy báo cáo ĐTXH vì không có mạng Internet. Bạn đã cố gắng liên hệ với nhân viên liên lạc cộng đồng nhưng họ luôn bận và không trả lời.

4. ỦNG HỘ CHỦ THỂ

Bạn không phản đối dự án, nhưng muốn tin chắc rằng bạn được đền bù thích đáng. Bạn không chỉ muốn một khoản tiền mà còn muốn nơi ở mới bạn vẫn có thể tiếp tục công việc ruộng vườn của mình.

5. TUÂN THỦ

Bạn không cảm thấy bạn có thể nhận xét về điều này, nhưng hy vọng Chính phủ sẽ yêu cầu Công ty thu xếp chỗ đất mới.

6. PHÙ HỢP VỚI KẾ HOẠCH

Bạn không cảm thấy bạn có thể nhận xét việc này.

7. HIỆU QUẢ

Phương án chọn vị trí là duy nhất trong các phương án xem xét gây tác động đến các nhân bạn. Bạn muốn rằng người ta đừng lấy đất của bạn.

Bạn đã nghe thấy Công ty nói rằng dự án sẽ tốt cho mọi người, nhưng không còn tin điều đó cho đến khi bạn nhìn thấy một đề nghị đền bù đất đổi đất trước mắt bạn.